

איש חי
רב פעלים
רודף צדקה וחסד
ה' **משה שניצר**
ז"ל
ב"ר מנחם מנדל ז"ל
תנצב"ה

מאורות הדף היומי

עלון שבועי ללומדי "הדף היומי"

בית המדרש דחסידי סוכטשוב בני-ברק

כולל דחסידי סוכטשוב
כולל "סנה משה"
ע"ש הרה"ח ר' משה יצחק זיסר ז"ל

בית מדרש
למגידי שיעור "דף היומי"

חיים סופר 3 ת.ד. 471 ב"ב טל. 03-5775333

האשה
החשובה רודפת
צדקה וחסד
מרת **ורדה שניצר**
ע"ה
ב"ר מאיר ז"ל
תנצב"ה

י"ו ע"י ביהמ"ד למגידי שיעור "דף היומי" בראשות הגר"ד קובלסקי שליט"א וע"י קרן ברכה ומוטי זיסר

גליון מס' 607

מסכת זבחים ס' - ס"ו

בס"ד, ד' שבט תשע"א

השבוע בגליון

- ◆ כמה מדרגות לעשות לבימה
- ◆ כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא לימין - לימין או לשמאל
- ◆ שיעורו של האגודל, 2.4 ס"מ או 2 ס"מ
- ◆ שינוי מידות התורה בהתאם לשינויים במידות בני האדם

- ◆ מדוע הבימה ממוקמת באמצע בית הכנסת
- ◆ הדמיון בין מבנה בית הכנסת וצורתו לבית המקדש

- ◆ מגילת בית המקדש ומהות המזבח
- ◆ כשכל ספרי התורה שבעולם נפסלו ברגע אחד!!!
- ◆ דינם של מגילות וכתבים עתיקים שנמצאו בחפירות ארכיאולוגיות
- ◆ דרשות חז"ל מתגי האותיות

דבר העורך

"החזרתם לי את אבא שלי"

האחראי על קבלת המכתבים, פתיחתם ומיונם בבית "מאורות הדף היומי", אינו ידוע כאדם המחצין את רגשותיו. את המכתב הבא הוא הגיש לי, בעודו מוחה את דמעותיו. ללא הצלחה.

לכבוד מאורות הדף היומי אני לא בא לספר על נס גדול שאירע, או על מעשה מדהים שקרה. סתם, סיפור מהחיים, שאולי כמותו יש עוד מיליון, אבל נפלא ממנו, לגלות דברים נסתרים ולהעצים את כוחו של הדף היומי, למי שעוד לא יודע. אני שיחיה למד תורה בצעירותו בתקופת רעב וצנע, חובשי ספסלי בית המדרש היו מעטים, והוא נמנה עמם, עסק בהוויות אביי ורבא, זנח חיי שעה לטובת חיי עולם.

בהגיעו לפרקו הוא הקים את ביתו, ונאלץ לסגור את הגמרא בלב דואב כדי להביא טרף וצידה לגוזלים. **חלפו** להן השנים, ופניו של אבי נעלמו כלא היו. האור שקרן מהם, שמחת החיים שניבטה מעיניו, התפוגג. אותו בחור שבבחרותו הקריב כה הרבה למען לימוד התורה, הפך לאיש אחר. עול הפרנסה גרם ושינה כה הרבה, הבית שהושגת על אדני התורה והמוסר נסדק.

עם הזמן נכנסו לבית שלנו חפצים שאבי לא היה מעלה בדמיונותיו האפלים ביותר, שדברים מסוג זה יהיו בביתו. אך הם היו גם היו. **השבת** הפכה לחסרת טעם, ומבית שמח ועולץ נהפכנו לסתם עוד משפחה רגילה. אבא שחוזר עצבני מהעבודה, עייף ולא, מתקפל למיטתו ונרדם, ואמא שמנסה לכפר על חסרונו ללא הצלחה יתרה. **אנו**, הילדים, הרגשנו שאיבדנו את האבא הטוב

◀◀

דף סב/א והכתוב הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל

מגילת בית המקדש ומהות המזבח

בסוגייתנו ובמספר מקומות נוספים בתלמוד, בהם הגמרא עוסקת בתבנית בניין בית המקדש, היא מציינת את הפסוק (דברי הימים א' כח/ט) "הכל בכתב מיד ה' עלי השכיל כל מלאכת התבנית".

המגילה שנמסרה מדור לדור: בתלמוד ירושלמי (מגילה פ"א הל' א') ובמדרשים ("מדרש שמואל" פרק ט"ו ועוד) נאמר, שהקב"ה מסר למשה רבינו "מגילת בית המקדש", בה פורטו תבנית המקדש ומידותיו. משה רבינו מסרה ליהושע, יהושע לזקנים, זקנים לנביאים, שמואל הנביא מסרה לדוד המלך ודוד המלך העבירה לשלמה בנו. כמובא בסוגייתנו, אין לשנות כי הוא זה מן התכנית שנמסרה ב"מגילת בית המקדש". יש הסוברים, שהפרטים שנכתבו במגילת בית המקדש, הם מצווה לכתחילה ולא לעיכובא ("אבן האזל" הל' בית הבחירה פ"ב הל' ג' "אבי עזרי" הל' בית הבחירה פ"א הל' י'). לעומתם, יש שקבעו, כי חריגה כלשהי מן המפורט במגילת בית המקדש, די בה כדי לפסול את בית המקדש (ח"י רבינו חיים הלוי, הל' בית הבחירה פ"א הל' י').

לדעתם, גם הרמב"ם סובר כן, שכתב (הל' בית הבחירה פ"ב הל' ג'): "מדות המזבח מכוונות הרבה וצורתו ידועה איש מאיש, ומזבח שבנו בני הגולה כעין מזבח שעתידי להבנות עשוהו ואין להוסיף על מדתו ולא לגרוע ממנה", שהרי אין לשנות מאומה מתבנית בית המקדש ושינוי בתבנית המזבח מעכב ופוסל את בית המקדש.

לומדי הדף היומי משתאים בוודאי, נוכח דברי גמרתנו הקובעת במפורש לגבי המזבח: "מדת ארכו ומדת רחבו ומדת קומתו אין מעכבין!" (וכן פסק הרמב"ם, שם הל' י"ז).

שאלה זו הועלתה על ידי גדולי רבותינו, בהם ה"מנחת חינוך" (מצוה צ"ה), והגאון רבי לייב מאלין זצ"ל (חידושי רבי אריה לייב ח"ב סימן כ"ז) ביאר, כי יש להפריד בין הדבקים. דברי הרמב"ם, שאין לשנות מתבנית המזבח, מתייחסים לתפקידו של המזבח כמרכיב בבניין "בית המקדש". ומאחר שאסור לחרוג מתבנית המקדש, אין לשנות את צורת המזבח [כמבואר בסוגייתנו, שגם המזבח הוא בכלל "שהכל ביד ה', ועיין תוס' ד"ה "מדת אורכו"]. אולם, סוגייתנו מתייחסת אל המזבח מצד הקרבת הקרבנות, וקובעת, כי גם שינוי זה בצורת המזבח, אינו פוסלו להקרבת קרבנות [ועיין שם עוד מה שהרחיב בעניין זה].

צעילוי נשמת

מרת **חיה פרנס** ע"ה
ב"ר אברהם אבא ז"ל
נלב"ע ג' בשבט תשס"ב
תנצב"ה
הונצחה ע"י בניה
הר"ר **אילמך וישראל פרנס** ומשפ' שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **אברהם אריה לייב**
הפטקה ז"ל
ב"ר שלמה ז"ל נלב"ע ו' בשבט תשנ"ט
תנצב"ה
הונצח ע"י המשפחה שיחיו

צעילוי נשמת

הר"ר **אברהם לונדנר** ז"ל
ב"ר דניאל הלוי ז"ל
נלב"ע ג' בשבט תשס"ב
תנצב"ה
הונצח ע"י ידידו
הר"ר **יצחק לונדנר** ומשפ' שיחיו - רעננה

לעילוי נשמת

הר"ר **אהרון שורץ** ז"ל בן ר' יצחק ז"ל
נלב"ע ח' בשבט תשס"ב **תנצב"ה**
הונצח ע"י ידידו הר"ר **אורי שורץ** ומשפ' שיחיו - ת"א

נר ה'
נשמת
אדם

דף סב/א ואחד שהעיד להם על התורה שתכתב אשורית

כשכל ספרי התורה שבעולם נפסלו ברגע אחד!!!

לפי אחת הדעות המובאת בסוגייתנו, בתקופת עליית עזרא לארץ ישראל, חלה מהפכה אדירה בחיי הרוח של אומתנו. מני אז החלו להשתמש בכתב אשורית, המוכר לנו כל כך, שבו נכתבים ספרי התורה, התפילין והמזוזות. עד אותה תקופה, ספרי התורה נכתבו בכתב עברי שנקרא "ליבונאה" [ראה בסנהדרין כ"א/ב שנחלקו בזה התנאים, ועיין שם בר"ח שאין ההלכה כמ"ד שנשתנה הכתב. וצ"ע מה שייך 'הלכה' בדבר שהיה וחלף מן העולם. אלא אם נאמר שלא פקעה קדושתם של כתבי הקודש שנכתבו בזמן ההוא, עיין להלן. ראה בהרחבה במאורות הדף היומי כרך ז' מאמר "הכתב העברי והכתב האשורי"].

דינם של מגילות וכתבים עתיקים שנמצאו בחפירות ארכיאולוגיות: לאחר שעזרא הודיע על פי נבואה על שינוי הכתב, כל ספר תורה שנכתב מאותה עת ואילך בכתב עברי אינו קדוש (ידים פרק ד' משנה ה'). אלא, שיש לברר, מה דינם של כתבי הקודש שנכתבו בטרם הוחלף הכתב העברי בכתב האשורי, האם קדושתם עליהם, או שמא היא פקעה בו ביום. לשאלה זו השלכות מעשיות לגבי מגילות וכתבים עתיקים שנמצאו בשנים האחרונות בחפירות ארכיאולוגיות והכתובים בכתב "ליבונאה".

אם אכן פקעה קדושת ספרי התורה בו ביום, קשה עד למאד לתאר מאורע שכזה, כאשר ביום אחד נפסלו כל ספרי התורה, התפילין, המזוזות, המגילות וספרי הנביאים! ובו ביום נדרשו כל בית ישראל בעולם כולו, לכתוב תפילין ומזוזות מחדש... על כל פנים, בעל "מרכבת המשנה" (הל' שאר אבות הטומאה פ"ט הל' ה) נקט, כי אכן בו ביום נפסלו כל כתבי הקודש שנכתבו בכתב "ליבונאה" (ראה גם בפ"י הגר"ח קנייבסקי שליט"א למסכת תפילין פ"א הל' ג'). [רבינו בית מדרשו העלו בעקבות כך שאלה מעניינת. לדעת התלמוד הירושלמי, ראה בהרחבה במאמרנו שם, לוחות הברית, השניות כפי שביארו הרדב"ז, ניתנו בכתב "ליבונאה". כלום פגה קדושתן של לוחות הברית?].

דרשות חז"ל מתגי האותיות: מלבד השוני הבולט בין כתב ליבונאה לכתב אשורי, נוספו תגים לכתב האשורי, ומכאן, שהדרשות שחז"ל דרשו מן התגים שעל האותיות התאפשרו רק עם שינוי הכתב. אם אכן הכתב העברי נעדר תגים, כותב הגר"ז מבריסק זצ"ל (חידישי הגר"ח סימן ה'), אפשר להבין היטב את דברי הרמב"ן (דברים כ"ז/ג) שבימי עזרא העתיקו את תגי האותיות מן האבנים שעליהן כתב משה את התורה. זאת, מאחר שבכתב שבידיהם לא היו תגים, ורק על אותן אבנים, שבהן נכתבה התורה בשבעים לשון, היא נכתבה גם באשורית, עם התגים.

בכך הוא מבאר גם את הגמרא (מנחות כ"ט/ב) המספרת, שכשעלה משה למרום מצא את הקב"ה כותב תגים. שאלו: "רבונו של עולם! מי מעכב על ידך? אמר לו, אדם אחד יש ועקיבא בן יוסף שמו שעתיד לדרוש על כל קוץ וקוץ תילי תילים של הלכות... אמר לפניו: רבש"ע! יש לך אדם כזה ואתה נותן תורה על ידי? אמר לו, שתוק, כך עלה במחשבה לפני". ביאר הגר"ז זצ"ל, כי משה מצא את הקב"ה כותב תגים לספר תורה בכתב אשורי, בעוד שבידו היה ספר תורה בכתב ליבונאה, ללא תגים. שאלו משה, "מי מעכב על ידך" למסור לנו את התורה כעת, בכתב אשורי עם תגים ולדורשם? ענה לו הקב"ה, כי תפקיד זה שמור לרבי עקיבא. שאלו משה, תן, איפוא, את התורה לרבי עקיבא בכתב אשורי עם תגים, מדוע אתה נותנה לי בכתב ליבונאה. השיב לו הקב"ה, "כך עלה במחשבה לפני". [ציוין שהמהר"ל, ב"תפארת ישראל פרק כ"ד כבר דן בדבר, האם היו תגים גם בכתב ליבונאה או לא, עיין שם].

כל האמור, מתבסס על דעת הסוברים, שכתב אשורית לא נהג כלל עד לתקופת עזרא. אך יש אומרים, כי עוד לפני תקנת עזרא, היו קיימים בעם ישראל שני הכתבים, כתב "ליבונאה" וכתב "אשורי", וספרי הקודש שנכתבו בשני הכתבים היו קדושים. עם זאת, כתב אשורי, שהיה קדוש יותר, לא היה מוכר לכלל הציבור, כי אם לחכמים ולסופרים בלבד שידעו להשתמש בו. לא זו בלבד, אלא שיש אף שכתבו, כי יתכן שהתפילין והמזוזות מעולם לא נכתבו בכתב ליבונאה, כי אם בכתב אשורי, ורק ספרי התורה נכתבו ברובם בכתב ליבונאה. כאשר עזרא עלה מבבל, הוא תיקן כי יחדלו להשתמש בכתב ליבונאה ויכתבו בכתב אשורי בלבד [עיין "מרגליות הים" סנהדרין שם, ולפ"ד מיושב שלא נפסלו התפילין והמזוזות של כל ישראל ביום אחד].

דף סב/א ואחד שהעיד להר על מקום המזבח

מדוע הבימה ממוקמת באמצע בית הכנסת

בספרי הפוסקים שחיו לפני כמאתים שנה, אנו מוצאים שאלה שחוזרת ונשנית באפנים שונים, והיא: האם יש מקור הלכתי למיקום בימת ספר התורה במרכז בית הכנסת. הרקע לשאלה זו היה נסיונם של המתחדשים למיניהם, שצצו אז בערי גרמניה ובקהילות הונגריה, לשנות את מנהגי ישראל מכל וכל. הם לא התיימרו לשנות סדרי עולם בפעם אחת, אלא ניסו את כחם בשינויים קלים וזעירים, מתוך תקווה שבמשך הזמן יעלה זממם בידם. כך, ביום בהיר, עלתה שאלה זו על בימת ההלכה, לאחר שהללו חפצו למקם את הבימה בקדמת בית הכנסת, מתוך רצון להתדמות לבתי התיפלה של הנכרים.

ה"ביאור הלכה" (סוף סימן קנ"ט) מסכם את הדברים: "ובעוונותינו הרבים, באיזה מקומות פרצו מנהג קדומים זה והתחילו לעשות הבימות סמוך לארון הקודש מפני שרצו לילך בדרכי העו"ג כמו שעושין בהיכלות שלהן [שקורין טעמפיל] ויש לקרוא עליהם 'וישכח ישראל עושהו ויבן היכלות', וכבר האריכו הפוסקים האחרונים בגנות האנשים האלה".
אכן, העמדת הבימה במרכז בית הכנסת "מנהג קדומים" הוא, ומקורו מן המסופר בגמרא (סוכה

שלנו, והבנו שרק נס יעזור לנו להחזיר אותו בחזרה. בשקט בשקט התפללו לאלוקים, שישמע את בקשתנו.

יום אחד הנס קרה. הוא נתגלה בשם "הדף היומי". **שוב חזרו עיניו של אבא לזרוח.** יום יום הוא שב הביתה כשחיוך נסוך על פניו. החפצים שאין מקומם בבית יהודי, מצאו את עצמם בפח האשפה, שמחת החיים שבה לביתנו והשבת מעולם לא נראתה יפה יותר.

בכלל, כל יום, אבי המתין רק לדבר אחד, להגיע לשיעור, והיו זמנים שכל נושא השיחה בבית היה מה למדו היום בשיעור, באיזה דף אוחזים, האם השיעור המקביל נמצא גם הוא באותו דף, ולא, זה לא הפריע לנו הילדים, בכלל לא.

שכן, היום כשאני קם בבוקר ורואה מולי אבא מחייך, אני יודע שזה רק בזכות דבר אחד. אמנם, לא תמיד מגידי השיעור או המשתתפים בו קולטים כמה הם עושים, אבל, תדעו, לפעמים אתם עושים דברים ענקיים, כמו למשל להשיב אבא למשפחתו.

בברכה, י. כ. חיפה

לאחר קריאת המכתב המרגש, שוחחתי עם כותב המכתב, הבן של האבא ש"קם לתחייה", ולוואי ויכול הייתי להשמיע עלי גליון את קולו הנרגש של הבן שנשנק מהתרגשות.

עץ חיים היא למחזיקים בה ותומכיה מאושר. פשוטו כמשמעו.

המעוניין לזכות את הרבים בסיפור מעניין, או בעובדה מרתקת שניתן ללמוד ממנה מוסר השכל, מוזמן לפנות למערכת מאורות הדף היומי, ואנו נפרסם זאת בע"ה בטור זה. כתובתנו: ת.ד. 3446 בני ברק. ספק: 03-570-67-93 דוא"ר: mendelson@meorot.co.il

ברכת התורה, העורך

פנינים

דף ס/א מזבח אבנים שעשה שלמה תחת מזבח הנחושת

בית המקדש - על ידי נבואה!

שלמה המלך בנה מזבח אבנים חלף מזבח הנחושת. "חתם סופר" זצ"ל שואל, מהיכן שאב שלמה המלך היתר לשנות את מבנה המזבח וכלים נוספים. אמנם הדבר היה על פי נביאים, כאמור לקמן (סב/ב), אולם, הרי אין משנים ממצוות התורה על פי דברי נבואה?

"חתם סופר" זצ"ל עונה: "אבל האירי עיני", שכל זה רמזו בפסוק (שמות כה/ט) "ככל אשר אני מראה אותך את תבנית המשכן ואת תבנית כל כליו וכן תעשו". והכוונה היא, כי כפי שהמשכן נעשה על ידי המראות שאני מראה אותך, כך תעשו לדורות (רש"י), על ידי מראה נבואה שתבוא. אף שבשאר מצוות אין שומעים לנביא לחדש אפילו כלשהו - כאן נמסר מראש שבניין הבית, צורתו, וצורת כליו, תקבע תמיד על ידי 'ככל אשר אני מראה'!...

דף סא/ב ואש שירדה בימי שלמה לא נסתלקה

החידוש שבנס תנוכה

יש מקשים: מה נתייחד בנס תנוכה, בו דלקה המנורה שמונה ימים, הרי נאמר במדרש, שהמנורה שבמקדש דלקה באופן קבוע?

הסביר הגר"י וייס זצ"ל, בעל "מנחת יצחק": יש לשים לב לדברי גמרתנו, כי האש שעל המזבח ירדה מהשמים ולא נסתלקה [עי"ש שהוכיח שלא נסתלקה אף בימי בית שני, אלא שמימי מנשה היתה בדרגה פחותה יותר כאמור כאן]. מאש זו לקחו להדליק את המנורה (ראה תמיד פרק ו' ובפירוש הרע"ב). מה פלא, איפוא, שתדלק על המנורה אש שמימית זו, הובערת על המזבח מאות

נא/ב, על בית הכנסת באלכסנדריא "ובימה של עץ באמצעותה" (ש"ת "חתם סופר" או"ח סימן כ"ח), וכן פסק הרמב"ם (הל' תפילה פרק י"א הל' ג): "ומעמידים בימה באמצע הבית".

מעיון בדברי הפוסקים עולה, כי מיקום בימת ספר התורה במרכז בית הכנסת, נובע מן הדמיון המסויים בין מבנה בית הכנסת וצורתו לבית המקדש. בית הכנסת, הרי הוא "מקדש מעט", והבימה הרי היא כבמקום המזבח.

הבימה, במרכז האורך ובמרכז הרוחב: בעל "מכתב סופר" (ח"ב סימן א) עוסק בהרחבה בביאור דברי אביו בעל "חתם סופר" (שם) ומסביר, כי יש להעמיד את הבימה במרכז בדיוק, הן במרכז האורך והן במרכז הרוחב של בית הכנסת. במרכז האורך יש להעמידו, משום שהמזבח עמד בדיוק באמצע ארכה של העזרה, כשהוא מרוחק עשרים ושתים אמות מן האולם שממערב לו ועשרים ושתים אמות מפתח העזרה שממזרח לו. אמנם, המזבח לא עמד במרכז רחבה של העזרה, ומכל מקום, יש להעמיד את הבימה במרכז רוחב בית הכנסת, כדברי הרמב"ם (הל' תפילה פרק י"א הל' ג) "כדי שישמעו כולם". "חתם סופר" מוסיף טעם לכך שיש למקם את הבימה במרכז רוחב בית הכנסת, משום שהמזבח הפנימי עמד במרכז רוחב היכל בית המקדש. מעתה, הבימה מוקמה במרכז אורך בית הכנסת כמיקומו של המזבח החיצון, והיא מוקמה במרכז רוחב בית הכנסת כמיקומו של המזבח הפנימי.

אחיזת ספר התורה בעת התקיעות בראש השנה: משום ההשוואה בין הבימה למזבח, בחג הסוכות מקיפים את הבימה עם הלולב, כשם שהקיפו את המזבח בזמן שבית המקדש היה קיים ("חתם סופר" שם), והיו שנהגו לאחוז בספר התורה בשעת התקיעות בראש השנה, זכר לתקיעת החצוצרות בעת הקרבת הקרבנות על המזבח ("משיב דבר" ח"א סימן ט"ו).

הדמיון בין מבנה בית הכנסת וצורתו לבית המקדש: נצי"ב מוסיף (שם), כי מבנה בית הכנסת נעשה בדמיון לבית המקדש. במזרח מציבים את ארון הקודש ובו ספרי התורה, כקדש הקדשים שבבית המקדש ובו ארון הברית, ובמרכז בית הכנסת יש למקם את הבימה, כפי שבבית המקדש עמד המזבח בריחוק מקום מארון הברית.

כמה מדרגות לעשות לבימה: "מגן אברהם" (סימן ק"ג ס"ק ו) מביא בשם הזוהר הקדוש, כי אין להתקין לפני הבימה יותר משש מדרגות, וכן הביא ה"משנה ברורה" (שם). היו אף קהילות שהקפידו לעשות שלש מדרגות בלבד. בבית הכנסת אלטניי-שול שבפראג, ניתן להבחין בשתי מדרגות לפני הבימה, ולפי המסופר, בעבר היתה גם מדרגה שלישית שהוסתרה בעת הגבהת מפלס בית הכנסת עקב הצפות חוזרות ונשנות. בעל "בצל החכמה" (ש"ת ח"ב סימן ס"ט), הדן בנושא בארוכה, מנמק את מנהג אותן קהילות לבנות שלש מדרגות לפני הבימה, בכך שגם המזבח היה נראה כבעל שלש מדרגות. בסיסו, ה"יסוד", היה רחב מאד. לאחר מכן היתה מדרגה נוספת, הלא היא ה"סובב", וגם המזבח היה כעין מדרגה שלישית.

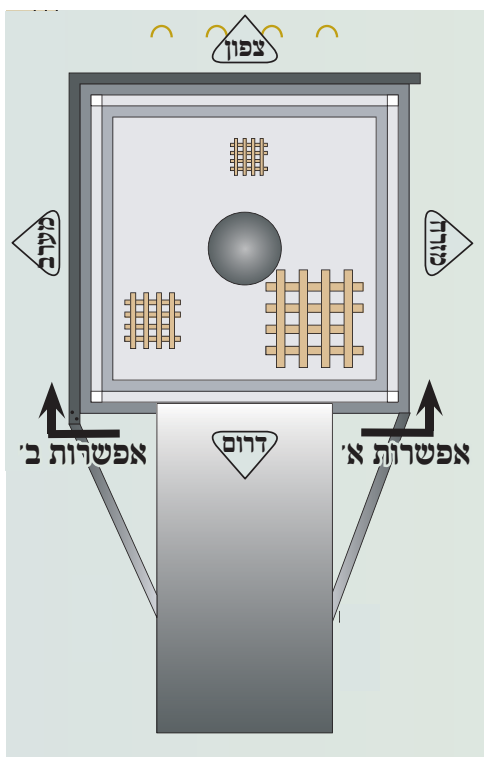
דף סב/ב כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין

כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא לימין - לימין או לשמאל

כלל ידוע הוא: "כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא דרך ימין". בעבר התייחסנו לנושא חשוב זה לגבי מצוות נרות חנוכה, האם יש להדליקם מצד ימין, או מצד שמאל כדי שפעולת המצווה תתקדם לצד ימין ("מאורות הדף היומי" כרך ד' עמוד י"ז). במאמר הבא נעסוק במספר נידונים מרתקים, ביניהם, כאשר אדם מסתובב אחורנית באופן טבעי, האם הוא מסתובב מצידו הימני או מצידו השמאלי.

עליית הכהן על המזבח לצורך הזאת דם: את דם קרבן החטאת, היה הכהן צריך להזות על ארבע קרנות המזבח. לשם כך, היה עליו להקיף את המזבח מכל צדדיו, בעודו מהלך על ה"סובב" שסביב המזבח. עם עלותו על גבי הכבש שבצד דרום, יכול היה הכהן לפנות לצד ימין, נגד כיוון השעון - אפשרות א' באיור - להתחיל את סיבובו מקרן דרומית מזרחית ולסיימה בקרן מערבית דרומית. כמו כן, יכול היה לפנות לצד שמאל - אפשרות ב' באיור - להתחיל את סיבובו מקרן דרומית מערבית, ולסיימה בקרן מזרחית דרומית. גמרתנו קובעת, כי עליו לפנות לכיוון קרן דרומית מזרחית, בהתאם לכלל "כל פינות שאתה פונה לא יהו אלא לימין".

לכאורה, מוכח מגמרתנו, כדעת הסוברים שיש לפנות לצד ימין! אולם, מדברי ה"לבוש" (סימן תרע"ו) עולה, כי הילוכו של הכהן על המזבח היה שונה מהילוכו של אדם רגיל. שכן, בכל זמן

שנים ברציפות בלא לכבות? אלא שכל זה טוב ויפה בימים כתיקונם. אך כאשר שיקצו מלכי יון את המזבח, וודאי שנסתלקה האש. נמצא, איפוא, שהאש שדלקה שמונה ימים על המנורה, לא מאש שמימית זו היתה, אלא מאש של מטה - זו ודאי רבותא! ... ("מנחת יצחק", מועדים).

דף סב/ב על העצים אש על האש

עקידת יצחק על האש

פעם חד הגרי"ז סלוביצ'ק זצ"ל חידה לבאי ביתו: **בפרשת** העקידה נאמר שאברהם לקח עמו עצים ואש לדרך. נאמר גם שערך את העצים על המזבח ועקד עליהם את יצחק, אולם שם לא נזכרה האש. האם גם ערך את האש ואף נעקד עליה יצחק? **אכן** כן, וכך כתוב במפורש! לא בתורה, לא בנביאים ולא בכתובים, אלא ב...הושענות: "למען בן הנעקד על עצים ואש"...

דף סב/ב עולת העוף ... וזרקו על גבי האישים

עולת העוף - קרבן לה'

שני שינויים יש בין פסוקי התורה העוסקים בעולת העוף, לאלו העוסקים בעולת בהמה. בעולת העוף נאמר (ויקרא א/יז) "ואם מן העוף עולה קרבנו

צעילוי נשמת

מרת יוכבד ציפה שכטר ע"ה

בת ר' חיים אלעזר כהן ז"ל
נלב"ע ה' בשבט תשנ"ד

תנצב"ה

הונצחה ע"י ידידנו
הר"ר אריה ישראל שכטר שיחיו

לעילוי נשמת

הר"ר **שלמה זלמן פורוש** ז"ל
ב"ר יהושע מרדכי ז"ל נלב"ע ח' בשבט
ומרת **שרה פורוש** ע"ה
ב"ר אברהם ישראל ז"ל נלב"ע ד' בניסן
תנצב"ה

הונצחו ע"י ידידנו הר"ר
פניגשטיין ומשפ' שיחיו - בני ברק

לעילוי נשמת

מרת **חנה פיגא גוטסגנדה** ע"ה
בת הר"ר בנימין דוד ז"ל נלב"ע ג' בשבט תשנ"א
תנצב"ה

הונצחה ע"י נכדה ידידנו
הר"ר **שאל חסדיאל ומשפ' שיחיו** - בני ברק

לעילוי נשמת

הרב **אפרים צבי רימל** ז"ל
ב"ר יצחק מאיר ז"ל נלב"ע ט' בשבט תשל"ח
תנצב"ה

הונצח ע"י ידידנו
הר"ר **יוסף מאיר רימל ומשפ' שיחיו** - נוה צוף

לעילוי נשמת

הר"ר **אברהם וסרצוג** ז"ל
ב"ר יצחק ז"ל נלב"ע ה' בשבט תש"ב
תנצב"ה

הונצח ע"י התנו
הר"ר **יהודה וידבסקי ומשפ' שיחיו** ת"א

שהותו על ה"סובב", היה על הכהן להפנות את פניו כלפי המזבח. מעתה, אם היה פוסע על המזבח בהילוך רגיל, ודאי שהיה עליו לעקור את רגלו הימנית ולפנות לצד שמאל. אולם, מאחר שעליו להשאר עם פניו כלפי המזבח, נמצא, שגם אם יפנה לצד ימין, יעקור את רגלו הימנית כדי שפניו ישארו מול המזבח...

סיכומו של דבר, יש הסוברים שהעומד בפני פנייה של מצווה יפנה לימין, ויש הסוברים שעליו לפנות לשמאלו. למחלוקת זו השלכות הלכתיות רבות, ואחת מהן באה לידי ביטוי לגבי הכהנים העולים על הזוכן ופניהם למזרח, ואחר כך מסתובבים אל הקהל כדי לברכם - לפי ה"לבוש" עליהם להסתובב לצד שמאל, ולדעת הפוסקים האחרים, עליהם להסתובב לצד ימין, וכדעתם נפסק להלכה (משנה ברורה" סימן קכ"ח סעיף י' ס"ק ל"ז).

כיצד אדם מסתובב אחורנית בטבעיות, מצד ימין או מצד שמאל? בתוך דבריו, ה"לבוש" מביא הוכחה מעניינת לצדקת טענתו. הוא טוען כי טבע האדם שאדם סב אחורנית מצידו השמאלי, ו"תנסהו בפנייתך הטבעי במקרה בלא כוונה, תראה שרוב בני אדם פונים עצמם בטבעם רק מזרח צפון מערב דרום". מעתה, כותב ה"לבוש", מסתבר שכאשר הורו חכמים לפנות לימין, כוונתם שיש להפנות את הצד הימני של הגוף, לצד שמאל, כטבע האדם. על כך מגיב בעל "תוספות יום טוב" בהגהותיו ל"לבוש", "מלבושי יום טוב", כי אילו היו חז"ל אומרים "כל פינות... אינן אלא לימין" - החרשת", מאחר שמלשון זו משמע, שחכמים השוו את תקנתם עם טבע האדם, "אבל עכשיו שאמרו לא היא אלא... מצוותם מצוות מלך היא שלא על פי הטבע", ומלשונם משמע, שכוונת חכמים היתה שאדם יעשה להיפך מהרגלו, ובכך יוכיח את מרותו לאלוקיו.

דף סג/א ואצבע ושליש אצבע

שיעורו של האגודל, 2.4 ס"מ או 2 ס"מ

בגמרתנו מבואר שזווית השיפוע של הכבש היתה שיפוע של אמה על כל שלש אמות ומחצה ואצבע ושליש האצבע מאורך הכבש.

ספרי הפוסקים לדורותיהם עמוסים בדיונים, הוכחות וראיות, על אודות שיעורי התורה, מהם שיעורים בנפח: רביעית, כזית, כביצה, מלא לוגמיו ועוד, ומהם שיעורים בשטח: עשרה טפחים למחיצת שבת וסוכה, אלפיים אמה תחום שבת, שלשה אגודלים בנקב הציצית, ועוד. המידה הקטנה ביותר בתלמוד לשיעור אורך, היא רחבו של האגודל, כאשר רוחב ארבעה אגודלים הוא "טפח", ו"אמה" [מפרק היד עד קצה האמה] היא ששה טפחים.

שינוי מידות התורה בהתאם לשינויים במידות בני האדם: מאחר שבמהלך הדורות גופם של בני האדם משתנה, ואיתם בהתאם משתנים מידות התורה הנמדדות לפי האדם הממוצע שבכל תקופה, הרי שכל שינוי, אף הזעיר ביותר, יכול לשנות סדרי עולם. בשורות הבאות נתייחס למחלוקת הפוסקים, מהו שיעורו הממוצע של אגודל בדורותינו. לדעת "חזון איש" זצ"ל שיעור אגודל הוא 2.4 ס"מ, ולדעת הגאון רבי חיים נאה זצ"ל, שיעור אגודל הוא 2 ס"מ. מי מבין הקוראים שנוטל לידי ברגעים אלו סרגל מדידה פשוט ותמה, מדוע לא השתמשו הפוסקים בסרגל כדי לענות על שאלה פשוטה זו, ייטיב לעשות אם ימתין עם המדידה עד לסיום קריאת המאמר, או אז יידע כי הם לא נחלקו במציאות, אלא ביסוד חשוב ביותר בשיעורי התורה, כלהלן.

שיעורי התורה נקבעים לפי רחבו של האגודל: לדעת "חזון איש" זצ"ל (ארו"ח סימן ל"ט אות ט"ז ד"ה "ובספר") שיעורי התורה נקבעים לפי רחבו של האגודל. לאמר, גם אם יתרחשו בגופו של האדם שינויים בלתי זהים, כך שאגודלו ישאר באותו רוחב, ואילו אמת ידו תקצר, לא נשנה בעקבות כך את שיעורי התורה, מאחר שהאגודל הוא האיבר שעל פיו יש לקבוע את שיעורי התורה. לדעתו, כאשר אמרו חכמינו ששיעור אמה הוא ששה טפחים ושיעור הטפח הוא ארבעה אגודלים, הרי ששיעורים אלו נקבעים לפי רוחב האגודל.

שיעורי התורה נקבעים לפי ארכה של מידת אמה: אולם הגאון רבי חיים נאה זצ"ל ("שיעורי תורה" עמ' נ"ג) סבר, ששיעורי התורה נקבעים לפי ארכה של האמה, והאגודל אינו המידה הבסיסית שעל פיה קובעים את שאר השיעורים. כלומר: כאשר אמרו חכמינו ששיעור אמה הוא ששה טפחים, ושיעור טפח הוא ארבעה אגודלים, הרי שחלק אחד חלקי שש מן האמה, הוא שיעור טפח, גם אם בפועל, אי אפשר להכניס עשרים וארבע אצבעות ב"אמה" (עיין ספר "מדות ושיעורי תורה" פ"ה הערה 10).

לה", ביטוי שאינו קיים בעולת בהמה. בעולת העוף נאמר (ויקרא א/טו) "הקריבו הכהן", לעומת שאר עולות שבהם הזכר "כהנים" בלשון רבים. **סיבת** השינויים נובעת מן העובדה שעולת העוף עולה כליל לה', בשונה מעולת בהמה שהכהנים נוטלים את עורה. לפיכך, היא מוגדרת **קרנן לה'** יותר מקרבנות אחרים. זו גם הסיבה שמוזכר בה כהן יחיד, שכן, רק כהן אחד עוסק בה, ואילו בעולת בהמה כהנים נוספים נהנים מן העור ("פנים יפות", ויקרא).

דף סג/א וקמץ משם

קמיצת הקמץ של החתן

בחתונת הגה"צ רבי אליעזר הכהן, אבד"ק סוכוטשוב, התקבל מברק מוזר ובו שלש מילים: **"קמץ הכהן ממנה"**. **תלמידי** החכמים שנכחו באירוע פירשו את תכנו על אתר. נאמר בגמרא (ברכות ח/א), שהנישא לאשה מוצא מציאה. ברם, נותרה שאלה זניחה, איזו מציאה מוצא... יש אשר "מצא אשה מצא טוב", ויש ש"מוצא אני את האשה מר ממוות". **זהו** שאיחל שולח המברק, שהחתן הטרי, ימצא **"מץ"** בקמץ, ולא מוצא, חלילה...

קטע יומי מתוך הגליון השבועי "מאורות הדף היומי - לילדים"

מסכת זבחים • דף ס"ב • יום שלישי ו' בשבט

הריח שהתפשט בחברות בית המוקדש

כשעלו בני הגולה מגלות בבל בראשות עזרא הסופר, היה בית המוקדש הראשון חרב לגמרי. כיצד הם ידעו היכן המקום המדויק שבו צריך לבנות את בית המוקדש השני? וכך, בית המוקדש הראשון אָמְנָם נִהְרַס אֲבָל נִוְתְרוּ מִמֶּנּוּ שְׁרִידִים שֶׁעַל פִּיהֶם אֶפְשֶׁר הָיָה לְדַעַת הֵיכָן מְקוֹמוֹ הַמְדֻקָּק. אֶךְ מִן הַמְזַבְּחַת לֹא נִוְתְרוּ כֹל שְׁרִידִים! כִּיצַד הֵם יָדְעוּ הֵיכָן לְבִנוֹתוֹ?

הַגְּמָרָא מְסַפֶּרֶת בְּשֵׁם ר' שְׁמוּאֵל בַּר נַחֲמִי שֶׁהִתְרַחַשׁ דָּבַר מֵדַהִים: כְּשֶׁהָם נִכְנְסוּ לְאֹזֶר בֵּית הַמְּקֻדָּשׁ עָלָה בְּאָפֶס רִיחַ שֶׁל קְטֹרֶת, וְכִשְׁנִכְנְסוּ לְאֹזֶר הַמְזַבְּחַת עָלָה בְּאָפֶס רִיחַ שֶׁל אֲבָרִים, וּמִכָּאן יָדְעוּ שֶׁזֶהוּ מְקוֹם הַמְזַבְּחַת שֶׁעָלָיו מְקֻטְרִים אֲבָרִים.

רבי יוחנן אמר: שלשה נביאים עלו עם ישראל מן הגולה, והם: חגי, זכריה ומלאכי, והם למדו דברים שונים לגבי בית המוקדש, בין היתר: אֶחָד מֵהֶם הֵעִיד עַל מִדּוֹת הַמְזַבְּחַת הַמְּדֻקָּקוֹת, וְאֶחָד מֵהֶם הֵעִיד הֵיכָן מְקוֹם הַמְזַבְּחַת הַמְּדֻקָּק.

כל יום הילד שלך לומד, מוסיף ידיעות בתורה!

למנוי גליון לילדים חיגי: **1700-500-151** חודש היכרות חינם

הופיעו ויצאו לאור
הכרכים החדשים של ספרי **"מאורות השבת"** אידיש ואנגלית
להשיג בחנויות הספרים המובחרות בארץ ובחול
ובמוקד "מאורות": **1700-500-151**